

Yhtenäinen peruskoulu –tiimi

Jari Lavonen (pj.), Ossi Airaskorpi, Anu Aarnio ja Salla Peltonen (siht.)

Yhtenäinen peruskoulu - keskeiset kehittämishaasteet

Tavoitteena on, että tulevaisuudessa koulutettaisiin yhtenäisen peruskoulun opettajia, ei vain luokan- ja aineenopettajia. Yhtenäisessä peruskoulussa opettajat tekevät yhteistyötä ja opettavat ristiin. Tähän tarvitaan liikkumavaraa ja mahdollisuuksia rajojen ylityksiin.

Suurena haasteena yhtenäisen peruskoulun läpimurrolle on koulujen vakiintuneen ala- ja yläkoulu –kulttuurin murtaminen.

1. Oppilaan kasvun ja oppimisen tukeminen ja niiden hahmottaminen kokonaisuutena

Yhtenäinen peruskoulu tukee oppilaan kasvua ja oppimista monipuolisesti.

Siirtymä alakoulusta yläkouluun voi olla lasten elämässä kriisipaikka. Yhtenäinen peruskoulu auttaa poistamaan siirtymän aiheuttamaa painetta. Yhtenäisessä peruskoulussa suhde oppilaan vanhempiin on pitkäaikaisempi.

Kehittämishaasteena on tukea erilaisia kumppanuuksia koulun sisällä ja kumppanuutta vanhempien kanssa (kasvatuskumppanuus). Tukitoiminta on nähtävä kokonaisuutena, jossa lasta/nuorta ja perhettä tuetaan koko perusopetuksen ajan. Kumppanuuteen kuuluu myös vuorovaikutus työelämän kanssa.

Elinikäisen oppimisen valmiuksien kehittämistä on edistettävä. Yläkoulun oppimistavoitteet ovat vaativia, jolloin oppimisen into saattaa tyrehtyä.

2. Oppilaskeskeisyys

Yksi kehittämishaaste liittyy siihen, että suomalainen koulu on opettajakeskeinen. Oppilaskeskeisyyttä olisi edistettävä, koska sillä on yhteys kouluviihtyvyyteen sekä kiinnostuksen, asenteiden ja motivaation kehittymiseen. Tietopainotteisuuden sijasta koulussa tulisi tukea oppilaan pystyvyyden tunteen rakentumista. PISA-tutkimukset osoittavat, että pystyvyyden tunne selittää hyviä oppimistuloksia ja sen tukeminen kouluissa on tärkeää.

3. Opintojen ohjaaminen

Sitoutuminen koulunkäyntiin lisääntyy, jos oppilaalla on enemmän valinnaisuutta opinnoissaan. Ongelmana tässä on kuitenkin se, että suuri valinnaisuus voi lisätä segregatiota. Näin ollen tasapaino valinnaisuuden ja ohjauksen välillä on tavoiteltavaa.

Luokanopettajien ja aineenopettajien tulisi myös opintojen ohjauksessa tehdä yhteistyötä.

4. Peruskoulun opettajuuden kehittäminen yhdessä

Aineenopettajien ja luokanopettajien työnkuviissa on eroja; aineenopettajilla oppilasryhmä vaihtuu tiuhaan, jolloin he eivät tunne samalla tavalla oppilasta monipuolisesti yksilönä. Näin ollen aineenopettajien ja luokanopettajien välisen kumppanuuden tulisi olla koulun sisällä tiivistä. Tavoitteena on syvä yhteinen käsitys opettajuudesta.

Opettajankoulutuksen parissa työskentelevät ainetiedekuntien ja opettajankoulutuslaitoksen edustajat tulisi saada tietoisemmiksi yhteisestä opettajuuden kehittämisestä. Erityisesti Aalto-yliopistossa (kuvataide) ollaan menossa suuntaan, jossa he haluavat itse kouluttaa omat opettajansa, jolloin yhteydet katkeavat muihin opettajiin.

Ratkaisuehdotuksia

1. Opettajan pedagogisten opintojen ydinaineksen tunnistaminen

Opettajankoulutuslaitoksen eri opettajankoulutuksien ja ainetiedekuntien tulisi yhdessä tunnistaa opettajan pedagogisten opintojen ydinaines, jolloin se olisi samanlainen kaikissa koulutusohjelmissa.

2. Tutkintovaatimusten ja opetusohjelmien laadinta

Tutkintovaatimusten ja opetusohjelmien laatimisessa on pyritty siihen, että luokanopettajat ja aineenopettajat kohtaavat koulutuksen aikana. Uusissa tutkintovaatimuksissa tulee kuitenkin enenevässä määrin pyrkiä siihen, että luokanopettajaopiskelijoilla ja aineenopettajaopiskelijoilla olisi opinnoissaan yhteistoiminnallisia sekaryhmiä rakentuen tiettyjen teemojen (esimerkiksi monikulttuurisuus, moniammatillisuus) ympärille.

Uusiin tutkintovaatimukseen kaavailut kaikille koulutuksille yhteiset opintojaksot ja yhteiset pedagogiset opinnot auttavat myös hahmottamaan eri kumppanuuksia monipuolisesti.

3. Opetusharjoittelut

Opetusharjoitteluja tulisi totuttaa enenevässä määrin yhtenäisissä peruskouluissa, jolloin opettajaopiskelijoilla olisi mahdollisuus seurata sekä ala- että yläkoulun opetusta. Opettajan ammatillisen kehittymisen edistämiseksi harjoitteluja olisi hyvä toteuttaa tiimeissä ja pareittain, joka antaisi myös harjoitteluissa tilaa luokanopettajien ja aineenopettajien kohtaamiselle.

4. Luokanopettajaopiskelijoiden ja aineenopettajaopiskelijoiden ainejärjestöjen yhteistyön tehostaminen

5. Tutkimuksen ja analyysin hyödyntäminen (esim. elinikäinen oppiminen, pystyvyys, viihtyvyys, välittäminen, kestävä kehitys)

Elinikäisen oppimisen valmiuksien kehittämistä tulee tarkastella sen kannalta, mitä elinikäisen oppimisen taustalla on ja kuinka valmiuksien kehittyminen huomioidaan opettajankoulutuksessa. Voidaan esimerkiksi kysyä, miten työelämässä tarvittava osaaminen (OECD, PISA, EU) on läsnä opettajankoulutuksen sisällöissä.

Opettajan työn analysointi ja tutkiminen tarjoavat opettajille työkalupakin opettajan arkeen. Opettajankoulutuksessa voidaan analysoida sitä, kuinka koulutuksen sisällöt ja arki kohtaavat ja samalla kehittää koulutusta siihen suuntaan, että se tarjoaisi opettajalle mahdollisimman hyvät valmiudet jaksaa työssä.